

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ХАРКІВСЬКА СПЕЦІАЛЬНА ШКОЛА № 2»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
_____ А.МОЧАЛІНА
« ____ » _____ 2025 року
М.П.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ХАРКІВСЬКА СПЕЦІАЛЬНА ШКОЛА № 2»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
для учнів 1-4 класів
на 2025/2026 навчальний рік

ПОГОДЖЕНО
на засіданні педагогічної ради
закладу від 29.08.2025, протокол № 7
Голова педагогічної ради
_____ А.МОЧАЛІНА
М.П.

Освітня програма

КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ХАРКІВСЬКА СПЕЦІАЛЬНА ШКОЛА № 2» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

для учнів 1-4 класів

Освітня програма закладу освіти I ступеня (початкова освіта) сформована на основі Типової освітньої програми спеціальних закладів загальної середньої освіти I ступеня для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку» від 19.09.2022 № 836, на виконання Закону України «Про освіту», Концепції Нової української школи, постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 87 «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688), наказу Міністерства охорони здоров'я України від 20.02.2013 № 144, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України від 14.03.2013 № 410/22942 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів» (із змінами), відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 29.05.2025 № 1/11233-25 «Про підготовку закладів освіти до нового навчального року та проходження осінньо-зимового періоду 2025/2026 року»,

Згідно зі Статутом освітній заклад забезпечує реалізацію права дітей на здобуття початкової та базової середньої освіти.

Шкільний підрозділ включає:

I ступінь – 1–4 класи, II ступінь – 5–10 класи.

Мова навчання – українська.

Освітня програма окреслює рекомендовані підходи до планування й організації єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення

здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової освіти.

Освітня програма визначає:

- загальний обсяг навчального навантаження, орієнтовну тривалість і можливі взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором, які подані в навчальних планах (таблиця 1);
- очікувані результати навчання здобувачів початкової освіти, запропонований зміст навчальних предметів, які мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» та розміщені на офіційному веб-сайті Інституту модернізації змісту освіти, подано в переліку комплектів навчальних програм для дітей з особливими освітніми потребами у таблиці 2;
- перелік корекційно-розвиткових програм, які мають гриф «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» та розміщені на офіційному веб-сайті Інституту модернізації змісту освіти, подано у таблиці 3;
- форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років (відповідно до Закону України «Про освіту»). Особи з порушеннями інтелектуального розвитку можуть розпочинати здобуття початкової освіти з семи та восьми років.

Державний стандарт початкової освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 87 (із змінами) складається із «Мовно-літературної галузі», «Математичної», «Природничої», «Соціальної і здоров'язбережувальної», «Громадянської та історичної», «Технологічної», «Інформатичної», «Мистецької», «Фізкультурної».

Мовно-літературна освітня галузь у 1-4-х класах реалізується через навчальний предмет «Українська мова та літературне читання».

Освітня галузь «Математика» реалізується через предмет «Математика».

Освітні галузі «Природнича», «Соціальна і здоров'язбережувальна», «Громадянська та історична» реалізуються через навчальний предмет «Я досліджую світ».

Освітні галузі «Технологічна», «Інформатична» - через «Трудове навчання».

«Мистецька» освітня галузь реалізується через навчальні предмети:

«Музичне мистецтво», «Образотворче мистецтво».

«Фізкультурна» освітня галузь – через предмет «Фізична культура».

Послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних навчальних програмах.

Інваріантна складова навчального плану включає години корекційно-розвиткових занять, спрямованих на вирішення завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів з порушенням інтелектуального розвитку. Мета полягає у формуванні пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, позитивних характеристик особистості, мовлення, психомоторного розвитку здобувачів освіти.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи для дітей з інтелектуальними порушеннями: «Соціально-побутове орієнтування», «Розвиток мовлення», «Лікувальна фізкультура», «Ритміка». Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень учнів.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Формування особистісних якостей дитини, розвиток і корекція всіх психічних процесів, сприяння психологічної адаптації та соціальної реабілітації дітей (соціально-побутове орієнтування).

2. Розвиток та подолання порушень усного та писемного мовлення (розвиток мовлення).

3. Корекція та розвиток рухових порушень та недоліків фізичного розвитку, формування вмінь диференціювати рухи відповідно до ступеня мускульних навантажень, темпу рухів, підпорядкування рухів музиці (ритміка та лікувальна фізкультура).

Корекційно-розвиткові заняття проводять спеціалісти закладу освіти: соціально-побутове орієнтування - вчителі-дефектологи, ритміку та ЛФК - вчителі фізичної культури.

Заняття з розвитку мовлення проводяться з учнями одного або паралельних класів (2-4 учні). З учнями, які мають важкі порушення мови, проводяться індивідуальні заняття.

Всі корекційно-розвиткові заняття проводяться у другій половині дня за окремим розкладом. Ритміка, розвиток мовлення, соціально-побутове орієнтування не оцінюються.

При визначенні гранично допустимого навантаження здобувачів освіти враховуються санітарно-гігієнічні норми та нормативна тривалість уроків під час оф-лайн навчання у 1-х класах – 35 хвилин, 2-4 класах - 40 хвилин, визначених Державними санітарними нормами та правилами, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 20.02.2013 № 144, зареєстровані в Міністерстві юстиції України 14 березня 2013 р. за №410/22942 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів»). В умовах воєнного стану при організації дистанційного навчання у синхронному форматі тривалість уроків не перевищує для учнів:

- 1-2 класів – 2 навчальних занять по 30 хвилин або 3 – по 20 хвилин;
- 3-4 класів – 2 навчальних занять по 45 хвилин або 3 – по 30 хвилин, або 4 – по 20 хвилин, що визначено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 01 серпня 2022 року № 1371, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 18 серпня 2022 року за № 932/38268.

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем.

Повноцінність початкової освіти здобувачів освіти забезпечується через реалізацію інваріантної, варіативної частини навчального плану та корекційно-розвиткових занять.

Варіативна складова навчального плану на 2025/2026 навчальний рік передбачає використання додаткових годин на вивчення:

1-2-і класи – 2 години української мови;

3-4-і класи – 1 година української мови, 2 години літературного читання.

Години корекційно-розвиткових занять не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навчального навантаження здобувача освіти 1-4-х класів.

Норми наповнюваності класів, виховних груп та поділ класів на групи під час вивчення окремих предметів встановлюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсую чого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 № 229/6517 (зі змінами). Також враховано норми наказу Міністерства освіти і науки України від 17.06.2025 № 865 «Про затвердження Змін до деяких нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України щодо забезпечення здобуття загальної середньої освіти в умовах воєнного стану».

Відповідно до статті 10 Закону України «Про повну загальну середню освіту» 2025/2026 навчальний рік розпочинається святом - День знань 1 вересня і закінчується не пізніше 1 липня. Навчальні заняття організовуються за семестровою системою:

I семестр – з 1 вересня по 26 грудня 2025 року,

II семестр – з 12 січня по 29 травня 2026 року.

Упродовж навчального року для учнів проводяться канікули: орієнтовно, осінні з 25 жовтня по 02 листопада 2025 року, зимові з 27 грудня 2025 року по 11 січня 2026 року, весняні з 21 березня по 29 березня 2026 року.

Згідно з Порядком проведення державної підсумкової атестації (наказ Міністерства освіти і науки від 07.12.2018 № 1369, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 02.01.2015 за № 8/32979) (зі змінами), учні 4-х класів звільняються від державної підсумкової атестації.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті початкової освіти, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів. До ключових компетентностей здобувачів освіти для дітей з порушеннями інтелектуального розвитку належать:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань, усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

3) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

4) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування

знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

5) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

6) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

7) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

8) громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов'язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров'я і збереження здоров'я інших людей, дотримання здорового способу життя;

9) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

10) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння організувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Ключові компетентності: уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентність можуть формуватися відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості перевіряти його на практиці й встановлювати практично-наслідкові зв'язки. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес здобувачів освіти до навчання, діти з порушеннями інтелектуального розвитку набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Основними формами організації освітнього процесу в спеціальній школі є різні типи уроку, практичні та лабораторні роботи (спрямовані на закріплення знань та формування практичних навичок), віртуальні екскурсії, подорожі (передбачається вивчення матеріалу в природних умовах або на виробництві), самостійна робота (індивідуальна робота здобувачів освіти

над навчальним матеріалом), консультації (індивідуальна допомога здобувачу освіти з навчального матеріалу), які вчителі організують у межах уроку або в позаурочний час.

На виконання Закону України Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 2102-IX та постанови Кабінету Міністрів України «Про початок навчального року під час дії правового режиму воєнного стану в Україні» від 24.06.2022 № 711 2024/2025 навчальний рік учнів 1-4-х класів розпочнеться за дистанційною формою навчання.

Вибір форм і методів навчання вчителі визначають самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Система внутрішнього забезпечення якості освіти складається з наступних компонентів:

- кадрове забезпечення освітньої діяльності;
- навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- якість проведення навчальних занять;
- моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей) з української мови, математики, трудового навчання.

Завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:

- оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- контроль за виконанням навчального плану та освітньої програми, якість знань, умінь і навичок здобувачів освіти, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

Основними функціями оцінювання учнів 1-4-х класів є формувальна, діагностувальна, мотиваційно-стимулювальна, розвивальна, орієнтувальна, коригувальна, прогностична, констатувальна, виховна. Відповідно до мети оцінювання пріоритетними є формувальна та діагностувальна функції оцінювання.

Формувальне оцінювання вчителі спеціальної школи забезпечують відстеженням динаміки навчального поступу здобувача освіти, визначенням його навчальних потреб та подальшим спрямуванням освітнього процесу на підвищення ефективності навчання з урахуванням виявлених результатів навчання. Діагностувальна функція дає можливість виявити стан набутого учнями досвіду навчальної діяльності, з'ясувати стан сформованості отриманих результатів, причини виникнення утруднень, скоригувати процес навчання, відстежити динаміку формування результатів навчання та спрогнозувати їх розвиток.

Об'єктами оцінювання є результати навчання здобувачів освіти. Результати навчання - це знання, уміння, навички, набуті у процесі навчання, виховання та розвитку, які можна ідентифікувати, виміряти та які здобувачі освіти здатні продемонструвати: знання про предмети і явища навколишнього світу, взаємозв'язки і відношення між ними, уміння та навички оперувати знаннями, уміння застосовувати набутий досвід навчальних дій, досвід творчої діяльності, що відображено в очікуваних результатах навчання та особистісні надбання учня (активність, ініціативність; старанність, наполегливість; комунікабельність, здатність співпрацювати; самостійність, відповідальність; ціннісні ставлення).

Залежно від мети, оцінювання здійснюється під час різних видів навчально-пізнавальної діяльності учнів, яка може бути: за формою - індивідуальною, груповою, фронтальною; за способом виконання - усною (бесіда, розповідь, переказ, діалог), письмовою (навчальні завдання), практичною (дослід, практична робота, спостереження, робота з картами, заповнення таблиць), програмованою (з використанням електронних засобів навчання).

За отриманими даними про результати навчання, на основі їх аналізу, використовується вербальна оцінка. В 4-му класі оцінювання відбувається із зазначенням рівня результату. Рівень результату навчання визначається з урахуванням динаміки його досягнення та позначати буквами: "початковий" (П), "середній" (С), "достатній" (Д), "високий (В)".

Оцінка є конфіденційною інформацією. Інформування батьків про результати навчання може відбуватись під час індивідуальних зустрічей, інших носіях зворотного зв'язку з батьками, фіксації результатів навчання у свідоцтві досягнень здобувачів освіти.

Таблиця 1,
складена відповідно до Типових освітніх програм для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку (наказ Міністерства освіти і науки України від 19.09.2022 № 836)

Навчальний план
для дітей з інтелектуальними порушеннями
з навчанням українською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах				
		1	2	3	4	Разом
Мовно-літературна	Українська мова та літературне читання	7	7	7	7	28
Математична	Математика	4	4	4	4	16
Природнича Соціальна і здоров'язбережувальна Громадянська та історична	Я досліджую світ	3	4	4	4	15
Технологічна	Трудове навчання	2	2	2	2	8
Інформативна						
Мистецька	Музичне мистецтво	1	1	1	1	4
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	4
Фізкультурна	Фізична культура	3	3	3	3	12
Усього		21	22	22	22	87
Корекційно-розвиткова робота	Розвиток мовлення	4	4	4	4	16
	Лікувальна фізкультура (ритміка)	2	2	2	2	8
	Соціально-побутове орієнтування	2	2	2	2	8
Додатковий час на предмети, факультативи, індивідуальні заняття та консультації		2	2	3	3	10
Гранично допустиме навчальне навантаження		20	21	22	22	85

Таблиця, 2

**Перелік навчальних програм
базової середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ХАРКІВСЬКА СПЕЦІАЛЬНА ШКОЛА № 2»
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
для вивчення предметів інваріантної складової
у 1-4-х класах**

№ з/п	Назва навчального предмета	Класи	Назва програми, за якою здійснюється навчання	Рік видавництва навчальної програми	Тип навчальної програми
1	Українська мова та літературне читання, математика, Я досліджую світ, Трудове навчання, Музичне мистецтво, Образотворче мистецтво, Фізична культура	1-4 класи	Типові освітні програми для 1-2 та 3-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб із порушеннями інтелектуального розвитку, розроблені під керівництвом Чеботарьової О.В.	2022	Державна

Таблиця, 3

**Перелік корекційно-розвиткових програм
базової середньої освіти для дітей з особливими освітніми потребами
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ХАРКІВСЬКА СПЕЦІАЛЬНА ШКОЛА № 2»
Харківської обласної ради
для 1-4-х класів**

№ з/п	Назва навчального предмета	Класи	Назва програми, за якою здійснюється навчання	Рік видавництва навчальної програми	Тип навчальної програми
1	Розвиток мовлення	1-4 класи	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями. Автори: Хайдарова О.С., Блеч Г.О.	2018	Державна
2	Соціально-побутове орієнтування	1-4 класи	Програма з корекційно-розвиткової роботи «Соціально-побутове орієнтування» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями. Автор Ярмола Н.А.	2018	Державна
3	Ритміка	1-4 класи	Програма з корекційно-розвиткової роботи «У світі ритмів» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з інтелектуальними порушеннями. Автори: Левченко Л.Й., Гладченко І.В.	2018	Державна